

(Rozh. ze dne 18. května 1922, Kr II 901/21.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku lichevního soudu při zemském trestním soudu v Brně ze dne 11. února 1921, jímž byli obžalovaní sprostěni z obžaloby pro přečin dle § 11 čís. 4 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. a podle § 7 (3) téhož zákona, zrušil napadený rozsudek a vrátil věc nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Na rozdíl od dřívějších, témuž účelu hovících předpisů, jež trestní ustanovení obmezovaly na předměty nezbytné potřeby, rozšířilo již cis. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., a souhlasně s ním lichevní zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. ochranu proti válečné lichvě na předměty potřeby vůbec a označuje jako takové v § 1 veškeré movité věci, které slouží přímo nebo nepřímo k ukojení potřeb lidských a potřeb zvířat domácích. Důvodem rozšíření byla skutečnost, že následkem dlouhého trvání války zásoby, sloužící ku zaopatřování obyvatelstva, ztenčily se tou měrou, že staly se nutnými ku krytí obecné potřeby i takové předměty, jež dříve hověly spíše jen přepychu. Rozhodnou pro otázku, zda jde o předměty, spadající pod ustanovení lichevního zákona, není tudíž již jejich nezbytnost ku krytí životních potřeb širokých kruhů obyvatelstva, nýbrž jejich způsobilost sloužiti k ukojení lidských potřeb vůbec. Jen ty předměty by bylo vyloučiti jako předměty přepychové z ochrany lichevního zákona, jež hoví ch o u t k á m zámožnějších kruhů, ne p o t ř e b á m širších kruhů obyvatelstva. K těmto přepychovým předmětům nelze však čítati fíky, oranže a konservované ryby, o něž tuto jde a jež neprávem pokládá soud první stolice za pouhé pamlsky. Fíkům a konservovaným rybám nelze upřít výživnost a proto způsobilost, hověti potřebě po potravinách. Oranže jsou však, jak známo, ovoce zvláště obcerstvující, zejména osobám nemocným lékařsky doporučované. Na vlastnosti předmětů těch jako předmětů potřeby nemění proto ničeho ani okolnost, že dovoz jejich z ciziny byl zakázán, to tím méně, ano příčinu zákazu sluší hledati spíše v úvahách obchodně-politických. Právem označuje proto zmateční stížnost z důvodu § 281 čís. 9 a) tr. ř. nezákonným osvobozující rozsudek, jenž vylučuje skutkovou podstatu přečinu dle § 11 čís. 4, § 7 lich. zák., ježto prý nejde o předměty potřeby, nýbrž o přepychové předměty, ochrany lichevního zákona nepožívající.

Čís. 852.

Shlazení následků odsouzení dle zákona ze dne 21. března 1918, čís. 108 ř. zák.

Lze odčinit i více než dvojí odsouzení, lze-li je rozdělit ve skupiny, mezi nimiž uplynula lhůta § 2.

(Rozh. ze dne 20. května 1922, Kr I 618/22.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací uznal po ústním líčení o zmateční stížnosti generální prokuratury na záštitu zákona právem: Usne-

sením zemského trestního soudu v Praze ze dne 10. června 1920 a usnesením krajského soudu v Liberci ze dne 21. srpna 1920 porušen byl zákon v ustanovení §§ 1, 2 a 3 zákona ze dne 21. března 1918, čís. 108 ř. zák.

Důvody:

Karel R. byl odsouzen: 1. rozsudkem okresního soudu v Liberci ze dne 29. května pro přestupek krádeže do vězení na 48 hodin, zostřeného jedním postem. Trest odpykal dne 31. května 1908. 2. Rozsudkem okresního soudu ve Cvikově ze dne 24. září 1908 pro přestupek urážky na cti dle § 496 tr. zák. do vězení na dva dny. Trest odpykal dne 12. října 1908. 3. Rozsudkem okresního soudu ve Cvikově ze dne 26. listopadu 1908 pro přestupek § 411 tr. zák. do vězení na 5 dnů. Trest odpykal dne 1. prosince 1908. 4. Rozsudkem okresního soudu v Karlíně ze dne 7. března 1914 pro přestupek dle § 464 tr. zák. do vězení na 7 dnů, zostřeného jedním postem. Trest odpykal dne 4. dubna 1914. 5. Rozsudkem okresního soudu v Novém Strašecí ze dne 7. září 1914 pro přestupek dle § 411 tr. zák. do vězení na jeden týden. Trest odpykal dne 1. listopadu 1914. Usnesením ze dne 10. června 1920 odčinil zemský trestní soud v Praze odsouzení rozsudkem okresního soudu v Karlíně ze dne 7. března 1914 a okresního soudu v Novém Strašecí ze dne 7. září 1914 dle § 5 zákona ze dne 21. března 1917, čís. 108 ř. zák. Usnesením ze dne 21. srpna 1920 odčinil krajský soud v Liberci odsouzení z rozsudku okresního soudu v Liberci ze dne 29. května 1908 a usnesením ze dne 8. října 1921 odčinil krajský soud v České Lípě odsouzení z rozsudků okresního soudu ve Cvikově ze dne 24. září 1908 a ze dne 26. listopadu 1908. Jak z uvedeného zřejmo, bylo pateré odsouzení Karla R-a odčiněno třemi soudními nálezy. Dlužno především připomenouti, že v poslední době vyskytly se v praxi pochybnosti o výkladu zákona o odčinění odsouzení. V podstatě jde o otázku, zda možno rozhodnutím soudním (nikoliv milostí presidenta republiky) odčinit více než dvě odsouzení, mezi nimiž uplynula lhůta § 2 citovaného zákona. Otázka ta doznala různého řešení. Praxe stále kolísá. Vídeňské ministerstvo spravedlnosti schválilo výnosem ze dne 2. července 1918, čís. 25.478/18, tedy v krátké době po vydání zákona o odčinění odsouzení, stanovisko vrchního státního zastupitelství v Brně v této otázce. Jednalo se o tento konkrétní případ: A. zažádal v roce 1918 o odčinění dvou odsouzení a to odsouzení ze dne 9. prosince 1903 pro přestupek § 411 tr. zák. a ze dne 30. října 1912 pro přestupek § 391 tr. zák. Kromě toho byl potrestán ještě dne 17. listopadu 1916 pro přestupek § 488, o jehož odčinění nežádal a žádati nemohl, poněvadž lhůta § 2 čís. 3 dosud neuplynula. Sborový soud zamítl jeho žádost a odůvodnil zamítnutí tím, že odsouzení lze odčinit pouze tehdy výrokem soudním, když žadatel byl pouze jednou odsouzen před odsouzením nebo po odsouzení, za jehož odčinění žádá. Vrchní státní zastupitelství navrhlo však vrchnímu zemskému soudu, by vyhověl žadatelově stížnosti do tohoto usnesení, poněvadž žadatel do pěti let po svém prvním odsouzení nebyl znovu odsouzen, a není tudíž příčiny, aby první odsouzení nemohlo býti odčiněno. Výklad § 1 odstavec druhý, jak jej vykládal soud, není správným, poněvadž rozšiřuje tato odsouzení i na taková, k nimž došlo teprve po uplynutí lhůty osvědčovací. Pod výrazem »eine spätere Verurteilung« rozuměti jest

pouze takové, k němuž došlo ve lhůtě osvědčovací. Pokud pak týče se druhého odsouzení z roku 1912 jest věc tak, že žadatel v roce 1912 jeví se ohledně prvního odsouzení podle § 3 zákona bezúhonným. Proto není též překážek, aby také toto druhé odsouzení nebylo odčiněno, poněvadž třetí odsouzení je nepatrné a nespočívá na bezectném smýšlení a škoda z druhého odsouzení byla nahrazena. Vrchní státní zastupitelství v Brně sdělilo toto stanovisko, schválené ministerstvem spravedlnosti výnosem ze dne 7. července 1918, čís. 2196, všem státním zastupitelstvím. Vrchní zemský soud v Brně zastával pak ve shodě s vrchním státním zastupitelstvím v Brně názor, že při otázce odčinění odsouzení jest posuzovati každou skupinu pro sebe a přiznávatí odčinění, byly-li podmínky v zákoně stanovené u každé skupiny dány, bez ohledu na celkový počet odsouzení, tedy i tenkrát, když bylo odsouzení více než dvě. Na tomto stanovisku stály též zemský soud v Brně a soudy v jeho obvodě. Nejvyšší soud k otázce odčinění odsouzení po skupinách dosud stanoviska nezaujal. V rozhodnutí ze dne 16. října 1920, Kr I 762/20 čís. sb. 280 uznal však, že lze současně prohlásiti za odčiněna dvě odsouzení, vyhovující předpisům § 2 citovaného zákona, uplynula-li u obou lhůta § 2 tohoto zákona a nahradil-li pachatel dle sil svých škodu činem způsobenou, nikoliv však více odsouzení, a že nelze vymazati vůbec žádné, pak-li ve lhůtě té byla dotyčná osoba odsouzena častěji než jednou, byť k nepatrnému trestu, nebo sice jednou, ale pro skutek spočívající na bezectném smýšlení. Rozhodnutí to, prohlašující troje odsouzení, jež vesměs spadala do lhůty pětileté, za neodčinitelná, neřeší ovšem případů více odsouzení mezi nimiž lhůta minula, ale ze slov »ve lhůtě« na konci odůvodnění lze vyvozovati, že i nejvyšší soud připouští odčinění i více než 2 odsouzení, pakli rozdělití se dají ve skupiny, mezi nimiž uplynula lhůta § 2 citovaného zákona. I literatura tak činí (Gleispach ve výkladě § 1 odst. 2 zákona v »Oesterreichische Zeitschrift für Strafrecht« roku 1918 str. 401. Po důkladném rozboru genese zákona dochází Gleispach ve zmíněném článku k tomuto závěru ohledně § 1 odst. 1 a 2 a § 3: »Man mag nun diese Art, den Inhalt der Tilgung der Verurteilung zu bestimmen (§ 3), glücklich finden oder nicht, jedenfalls hat sie im Verein mit § 1 die Wirkung, den Grundsatz auszuschliessen, dass nur dem zum erstenmale Verurteilten Tilgung der Verurteilung gewährt werden kann. Vielmehr gilt nun gerade der gegenteilige Grundsatz ohne Beschränkung und es gilt gerade das Gegenteil von dem, was der Justizausschuss nach seinem Bericht beschliessen wollte. Auch die zweite und jede folgende Verurteilung kann getilgt werden, wenn nur die vorhergehende im Zeitpunkte der folgenden bereits getilgt war.« Pro možnost sukcesivního odčinění viz též článek dra. Kadečky v »Gerichts-Zeitung« 1918, str. 131. Také dlužno vzíti v úvahu, že pro budoucnost bude vždy možno odčinití postupně i četnější odsouzení, jichž počet obmezen jest pouze uplynutím lhůt § 2. To plyne ze znění § 3, dle něhož odsouzený, bylo-li jeho odsouzení odčiněno, nadále platí za soudně bezúhonného, ač-li jiné ještě neodčiněné odsouzení tomu nepřekáží. Případ takový nastane, když před uplynutím lhůty osvědčovací spáchán byl na novo nepatrný, nikoliv bezectný trestný čin. I toto nové odsouzení může býti svým časem odčiněno, jsou-li tu podmínky § 1 odstavec první a druhý. V důsledku § 3 může pak každé odsouzení býti odčiněno. Zda-

livý důvod pro opačný názor, že odčinění nenastává samo sebou uplynutím lhůty § 2, nýbrž výrokem soudním, naráží na námitku, že vzhledem k § 3 zákona rozhodování o odčinění odsouzení nemá zřítí ku stavu v době podání žádosti (ex nunc), nýbrž k stavu v době uplynutí lhůty § 2 (ex tunc). Činiti postupné odčinění závislým na dbalosti žadatele, by zavčas po uplynutí lhůty zažádal o odčinění, neodpovídalo by právnímu ústavu odčinění odsouzení, neboť s hlediska kriminálně politického není rozdílu mezi pachatelem, jenž míní využití zákona a zavčas se o odčinění odsouzení postará, a mezi pachatelem, jenž z neznalosti zákona to učiniti opomene. Rovněž není důvodu, by to, co platí pro budoucnost, nevztahovalo se též na minulost. K objasnění otázky budiž uvedeno ještě toto: Josef M. odsouzen byl roku 1908 pro § 516 tr. zák. do tuhého vězení na osm dnů. Trest odpykal 16. srpna 1908. Na to odsouzen byl rozsudkem okresního soudu pro přestupky v Praze roku 1914 pro přestupek § 512 tr. zák. do tuhého vězení na jeden měsíc. Trest odpykal dne 19. února 1914. Jeho žádost za odčinění odsouzení z roku 1914 byla zamítnuta, poněvadž odsouzen byl před tím pro přestupek nikoliv nepatrný a spočívající na bezectném smýšlení. Na toto usnesení si žadatel stěžoval a ve stížnosti kladl váhu na to, že uplynutím pětileté lhůty po prvním odsouzení veškery nepříznivé následky odpadly již podle §§ 5 a 10 zákona ze dne 15. listopadu 1867, čís. 131 ř. zák. Vrchní zemský soud v Praze zamítl tuto stížnost, dlužno však projeviti názor, že žádané odčinění mělo se povolit, poněvadž u obou přestupků uplynula již lhůta pětiletá. Toto uplynutí pětileté lhůty po prvním odsouzení nelze přehlédnouti, neboť nesmí býti opomenuto, že pachatel je poškozen jen proto, že v roce 1913 zákona o odčinění odsouzení zde nebylo, poněvadž jinak byl by mohl za odčinění odsouzení již tehdy žádati. V případě Karla R-a, o nějž tu především jde, nebylo však lze odčiniti odsouzení ani po skupinách. Skupina první (tři odsouzení v roce 1908) nemohla býti vůbec odčiněna, ježto odsouzení spadají do téže lhůty, druhou skupinu (2 odsouzení v roce 1914) nelze odčiniti proto, že odsouzený ani po uplynutí lhůty § 2, ani v roce 1914 nemohl býti považován za bezúhonného. Poněvadž však Karel R. dle usnesení krajského soudu v České Lípě ze dne 8. října 1921 ve smyslu § 3 citovaného zákona platil již za soudně bezúhonného, nelze tomuto usnesení protizákonnost vytýkati a trvá táž pouze ohledně uvedených usnesení zemského trestního soudu v Praze a krajského soudu v Liberci.

Čís. 853.

Ochrana listovního tajemství (zákon ze dne 6. dubna 1870, čís. 42 ř. zák.).

Přestupek dle § 1 cit. zák. zakládá též protiprávní otevření dopisu, následuje-li mu úmyslné porušení listovního tajemství. Nezáleží na tom, kdo dopis skutečně otevřel, nýbrž na tom, z čí vůle nebo příkazu se tak stalo.

(Rozh. ze dne 20. května 1922, Kr II 157/22.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací uznal po ústním líčení o zinačební stížnosti generální prokuratury na záštitu zákona právem: Rozsudkem zemského jako odvolacího soudu ze dne 23. března 1921, kterým